

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

... .. APARE ... ..
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Reacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
insertiuni după învoială.
Scrisori nerancate se refuză.

Două parlamente.

Hotărârea epocală a consiliului imperial din Viena prin care se cere, ca guvernul austriac să facă atent pe cel unguresc, că interesele monarhiei pretind, ca legea de naționalități să fie în spiritul deplinei libertăți executată, ascos din sărite pe patrioții noștri. E foarte natural, că palma primită de guvernării noastre din partea parlamentului austriac, — să-i jenez; pentru-că acel parlament reprezintă Austria întreagă și nu numai o clasă privilegiată. Este drept și adevărat, că e un eveniment nemai pomenit, ca reprezentanța unui stat străin să ceară executarea unei legi din altă țară. Dară tot atât de adevărat este, că Ungaria a meritat aceasta palmă, care constituie un blam înaintea întregii lumi civilizate; pentru-că nu există afară de Ungaria țară pe întreg rotogolul pământului, unde o lege pozitivă să fie nesocotită și dispozițiile ei pe de-a-întregul călcate în picioare.

Cu atât mai semnificativă este hotărârea parlamentului austriac pentru-că dieta noastră înainte cu un an și ceva a respins aproape cu unanimitate moțiunea prezentată de deputatul Vaida, prin care se soma guvernul de a executa legea de naționalități. Și iată acum vine parlamentul austriac și pretinde el, restabilirea ordinii legale, și îndeplinirea cerinței primitive a legalității și constituționalismului.

Este foarte natural, că guvernării noastre se făleau urbi et orbi cu nemai-pomenita libertate ungurească, să sară ca mușcați de șerpe, văzându-se demascați de o corporațiune atât de ilustră, cum este parlamentul din Viena.

În zadar protestează domniile noastre în contra procedurii ilegale și a amestecului nepermis în afacerile interne ale Ungariei, pentru-că lumea întreagă privește fondul și nu forma. Iar fondul moțiunii austriace este nu numai adevărat, ci corespunde tuturor cerințelor etice, și nime nu va putea contesta îndreptățirea temerilor exprimate în moțiunea austriacă. Pentru-că având în vedere legătura strânsă ce există între ambele state, Austria nu poate fi indiferentă față de pericolul ce-l constituie nemulțumirea adâncă a naționalităților din Ungaria. Însăși si-

guranța și existența Austriei pretinde, ca Ungaria să fie pacificată și consolidată prin mulțumirea și îndestularea naționalităților.

Înzădar fac deci patrioții pe năcăjiții pentru amestecul ilicit al Austriei, înzădar le-a dat Beck în ședința de ieri așa-numita satisfacție, pentru-că reputația Ungariei ca stat de drept este ireparabil știrbită.

Iar ce privește amestecul Austriei în afacerile interne ale Ungariei apoi să nu uităm, că a fost caz, când bărbați de stat ai Ungariei s'au amestecat în chestii curate interne austriace și încă cu rezultat. Este fapt notoric ca Andrassy Gyula în calitatea sa de ministru ungar, prin intervenția sa directă a împedecat, ca cabinetul Hohenwarth să îndestulească pretenșiunile Cehilor. În urma acestei intervenții de însemnătate istorică a căzut cabinetul Hohenwarth și a rămas încoronarea Monarhului nostru de rege al Bohemilor cu coroana lui Vencel.

Cu cât e mai simpatică procedura austriacilor de acuma pentru că ea este în favorul egalității de drept și a libertății popoarelor; până-când oligarhul Andrassy a împiedecat ca un popor cult și avut să-și ajungă idealul său național.

Și oare fi-ar protestat Ungurii în contra amestecului intern, dacă pe timpul luptei lor naționale vre-un parlament străin și-ar fi ridicat cuvântul în favorul limbei de comandă maghiară? De sigur că nu, ba din contra ar fi prezentat aceasta manifestație ca un triumf al cauzei maghiare.

Naționalitățile din Ungaria nu au motiv de a protesta contra bunăvoinței austriace, din contra va ținea minte, că atunci când parlamentul și guvernul țării lor le deneagă drepturile garantate în legi pozitive, atunci un parlament străin va face ecoul durerilor lor. Guvernul și parlamentul maghiar ar face bine, dacă în loc de a face pe supăratul, ar zice un mea culpa și s'ar apuca serios de rezolvirea chestiunii naționalităților, cel puțin pe viitor nu ar avea nime ocașiunea, să facă țara de ocară lumii.

Ingerință maghiară. În ședința de ieri a Camerei, nobilul conte și candidat la ori-ce fotoliu de ministru, Batthyányi Tivadar, în indignarea sa patriotică provocată de amestecul parlamentului austriac în chestiile interne ale Ungariei, a chemat lumea de martore să spună dacă Ungaria s'a amestecat cândva în chestiile interne ale Austriei.

Îi aducem aminte nobilului conte de legea XII din 1867. Articolul 25 al acestei legi zice:

„A doua condiție fundamentală (a încheierii transacțiunii) e ca și în celelalte țări și provincii ale Majestății Sale să se introducă constituționalismul..“

Nu e acesta amestec, când cer revizuirea constituției unui stat vecin?

Și parlamentul austriac n'a stăruit decât pe lângă executarea unor legi existente, sancționate, — cu acelaș drept, cu care maghiarii au cerut în 67 revizuirea constituției austriace.

Nou disident. Majthényi Adam, deputat Kossuthist, și-a anunțat eșirea din partid.

Acum se știe, că un Majthényi oare-care a fost pe vremuri membru al partidului lui Franți.

Conferință episcopescă. Primatete Vaszary a convocat toți episcopii catolici (și pe episcopii români gr. catolici) la conferință pe ziua de 19 Decembrie, la Budapesta.

La conferință se va dezbate chestia congreui.

De ce s'a făcut convocarea pe o zi de serbătoare românească?

Grevă între studenți. Elevii școlii comerciale superioare din Lipova de câteva zile au declarat greva și nu mai cercetează cursurile. O delegație de 80 de elevi s'a prezentat ieri la directorul Kovacs, cerând transferarea unui profesor care îi tratează brutal. Au declarat că dacă nu li se va satisface dorința, vor continua greva. Pe ziua de ieri, s'a convocat consiliul corpului profesoral, în care s'a hotărât să se porniască o anchetă severă pentru a se descoperi cine au agitat elevii să intre în grevă.

Despre izbucnirea grevei a fost anunțat și ministerul de culte.

Rakodczay în Budapesta. Banul Croației a sosit ieri dimineața la Budapesta pentru a raporta guvernului despre noua si-

tuție politică din Croația. Ministrul-președinte Wekerle a convocat — după terminarea ședinței parlamentare — consiliu de miniștri, la care au luat parte toți miniștri, afară de Zichy Aladár.

Banul Croației a raportat despre — multe de toate. În comunicațul oficial se spune numai despre ce n'a raportat. Și anume n'a raportat despre numirea șefilor de secție (fiindcă nu găsește un singur om, care să primiască a fi șef de secție în guvernul lui), n'a raportat nici despre programul său politic (fiindcă program politic ar putea să aibă numai în cazul, când ar avea și partid. Rakodczay e însă și azi singur), a raportat numai despre dizolvarea dietei croate și viitoarele alegerii.

Banul nu și-a putut încheia raportul și astfel va mai sta și azi în Budapesta.

În ce privește situația politică, banul Rakodczay a declarat unui gazetar, că «are cele mai mari nădejdi, ca în cel mai scurt timp să se constituie un nou partid unionist».

Banul Rakodczay de șase luni are deja aceste «cele mai mari nădejdi» — cari nu s'au împlinit, însă, și nu se vor împlini nici în viitor.

ROMÂNIA.

Răspunsul regelui la adresa Camerei.

Regele a primit cu ceremonialul obișnuit delegațiunea și biroul Camerei, cari i-au remis adresa de răspuns la Mesajul Tronului.

Iată textul răspunsului regelui la această adresă:

Dle președinte,
Dlor deputați,

Primesc cu adâncă recunoștință bunele urări de sănătate ce mi le aduceți din partea Dd. dep.; zilele ce mi le va mai dăruî bunul Dzeu le voi închina binelui Țării,

spre a duce la bun sfârșit înalta misiune ce mi-a fost încredințată.

Cu mare mulțumire văd că Camera este hotărâtă a da tot sprijinul guvernului meu, întru îndeplinirea operei de reforme, cerute nu numai de împrejurări, dar și de interesul superior al statului și de dreptate.

Dorința mea cea mai vie este ca patriotismul să vă călăuzească întru căutarea soluțiunei acestei grele probleme și ca binele obștesc singur să vă însufle în hotărârile ce veți lua.

Este netăgăduit că proprietatea mare alcătuiește partea cea mai însemnată a bogăției țării și că propășirea întregii noastre agriculturi atârână de menținerea ei. Însă o ușurare a condițiunilor de trai a țăranului și îndrumarea sa spre o muncă mai spornică sânt asemenea necesități recunoscute de toți. Împăcarea acestor nevoi, deop-

trivă însemnate, trebuie căutată pe tărâmul bunei înțelegeri și al dreptății, singurele temelii pe care se poate lucra cu înțelepciune.

Jertfele ce se cer nu vor fi nici odată prea scumpe, dacă vom izbuti a atinge acest țel dorit, adică dezvoltarea prosperității noastre agricole și restabilirea încrederii reciproce între toți fiii țării.

Reînoesc, dar, din adâncul inimei mele, apelul meu către toți pentru o patriotică conlucrare la delegarea greutăților ce stau înaintea noastră. Înălțați-vă inimile și dați țării o pildă mai multă ca în împrejurări grele nimic în gândul d-v. nu stă mai presus decât mântuirea și mărirea scumpei noastre Români.

În numele reginei și al familiei mele vă mulțumesc asemenea pentru călduroasele urări ce mi le aduceți cu acest prilej.

Patriotismul nostru.

Lupta între Lucaciu și Polónyi.

În decursul ședinței de ieri a Camerei, s'a născut o vie discuție în jurul patriotismului nostru.

Am accentuat în atâtea rânduri, că toate acuzațiile ce ni-se aduc din partea șovinștilor maghiari pe acest teren, sunt lipsite de ori-ce temei, sânt fraze fără nici un miez, niște aberațiuni ridicole, cari nu dau nimic de gândit unui om serios.

Politicianii de seamă ai acestei țări s'au convins de sinceritatea afirmațiunilor noastre, când le-am declarat în atâtea rânduri atât prin presă cât și în parlament cu fruntea senină: «Nu! nu suntem complicii nici unui act de irredentism, sau de dacoromanism, cum vă place să susțineți D-v., fie din motive de exces patriotic, fie din pură invenție. Ne-am făcut și ne facem datoria de cetățeni onești ai acestei patrii, cu atât mai mult, cu cât acea-

stă patrie a fost totdeauna vitregă intereselor noastre. Pe ori-ce teren ce am căutat a ne desvolta fie el economic, dar mai ales cultural și social, ni s'a opus cea mai îndărătnică rezistență din partea autorităților maghiare, cari aveau poruncă dela guverne să ne omoare în germen orice încercare de dezvoltare.

Istoria ni-e martoră, că atunci când simțiam mai greu lanțul acestor opresiuni, ne-am jertfit pentru patrie, ne-am plătit obolul nostru de cetățeni, fii noștri i-am mânat la oaste pentru a-și face datoria, fără a putea câștiga cât de puțin din drepturile, ce în mod natural trebuiau să ni-se ofere în schimb.

Nici odată guvernele acestei țări n'au voit să țină cont de realitatea covârșitoare, că poporul românesc formează o parte constitutivă a organismului politic al Unga-

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“.

„Der Haiduk“.

(Urmare).

— La Iosif al II-lea în Viena. Pe jos. Fiecare călătorie de opt săptămâni, acolo și îndărăt. Și în Viena de multe ori trebuia să aștepte 4-5 săptămâni până ajungea în fața împăratului.

— Și ce avea să-i spună?

— Ce avea să-i spună? — repetă moșneagul cu un ecou trist. — Avea să-i spună, că nu mai vrem să facem șase zile robotă pe săptămână și noi să plătim toate dările către țară și pe de-asupra zeciuala nobililor, bani, galițe, unt și bucate, și cu toate acestea să fim lipsiți de drepturi, să vază în noi numai dobitoace pe cari le înhami la jug sau le vinzi când îți vine pofta. Avea să-i spună Horia ca și legea noastră să fie recunoscută ca legea catolicilor și a calvinilor; să nu ne silească să facem robotă chiar și în Dumineca sfințelor Paști; avea să-i spună că preoții noștri s'au săturat să-și lase casa drept coteț pentru câinii preoților calvini,

căci popa nost era îndatorat să țină câinii acestor domni vara în curte, iarna în odaia sa. Ca și văduvele și orfanii noștri să aibă drept de moștenire și să nu fie alungați și lăsați pe drumuri dacă moare capul familiei, — (sub pretextul că numai răsplata muncii a țăranului român, nu și pământul muncit de el.) Căci al nostru e pământul, a zis Horia către împărat, cu sudoarea și sângele nostru l'am câștigat pe seama nobililor cari s'au încuibat în el și au prădat banul nostru și al statului și nu i-au adus nici un serviciu! Un neam stricat, desfrânat! Să plătiască și ei dări cum plătim noi, a zis Horia. Noi n'am voit să mai fim iobagii lor, ci soldații împăratului!»

Iancu sta nemișcat, inima îi bătea cu putere, vinele i-se umflară.

«Părinte — zise cu greu, — și de mult trăiați în iobăgia aceasta?

— De două sute de ani și mai bine!»

Iancu țipă cu durere.

«Și n'ați învățat să fiți robi? N'ați învățat să sărutați mâna care vă bate, să mâncați pulberea în care erați aruncați?

— N'am învățat-o! — îi răspunse moșneagul cu liniște.

— Dumnezeu, Dumnezeu! — Iancu își apăsa pumnii de tâmple. — Acolo ar fi trebuit să mă nasc eu! Acolo trăiesc bărbați! — Și ce-a zis împăratul?

— Împăratul a răspuns, că Horia are dreptate și i-a dat o cruce de aur și scrisori. Și i-a mai spus împăratul, că poporul român trebuie să se răscoale și că pe viitor în Ardeal nu vor mai fi diregători unguri, ci numai nemți. Țăranii români au se fie liberi și supuși numai împăratului!»

Iancul îl privi uimit.

«Acestea le-a spus împăratul?

— Aceste le-a răspuns lui Horia împăratul! — repeți părintele Damaschin cu convingere. — Crucea și scrisorile le-am văzut și noi!»

Iancul remasă uimit de povestea aceasta ciudată, dar dorind se afle toate cele întâmpinate, îl întrebă cu grabă: «Și voi v'ați răscolat?

— Și noi neam răscolat. Era în toamna anului 1784. Răscoala era plănuită să izbucniască numai în primăvara viitoare. Se vorbea însă pretutindeni de ea și ca nu cumva să afle despre ea nobilii și s'o înăbușe, — am început numai de cât.

riei, și că acest popor nu poate trăi de cât într-o anumită atmosferă și nu poate fi alimentat decât cu o cultură care-i prieste. Privându-l de atmosfera și cultura lui prielnică, îi nimicești viața lui regulată și-l faci dăunător pentru întreg organismul politic al țării. Dăunător într-atâta întru cât elementul acesta văzându-se maltratată și desconsiderat de grija părintească a statului, se retrage dela orice mișcare, dela orice activitate și caută prin forțele lui proprii să-și perpetue existența, bună, rea, cum va fi, până atunci până când îi se va deschide un nou orizont al vieții, un nou teren de trai.

S'a văzut cât de dăunătoare pentru interesele statului a fost pasivitatea noastră. Reputația țării în afară suferia, pentru că e nedemn pentru un stat poliglot, să elimineze dela conducerea lui astfel de elemente, cari formează părți însemnate în complexul populațiunii sale. Siguranța lui internă e zdruncinată, garanția lui în afară e slăbită.

A sosit vremea pășirii noastre pe arena activității politice.

Pasul acesta a fost o necesitate inexorabilă provocat atât de interesele poporului nostru românesc, cât mai ales de acelea ale poporului maghiar, de ale întregii țări. Glasul reprezentanților națiunii noastre în parlament, controlul ce-l exercită aceștia în afacerile legislative ale statului sunt o dovadă mai mult de patriotismul nostru; aceste fapte dovedesc că înaintarea pe orice teren a statului, bunăstarea lui economică, echilibrul lui pacinic nu ni sunt indiferente, ci lucrăm cu cea mai mare abnegațiune pentru exoperarea lor?

Dar cum a înțeles Polonyi acest patriotism?

Polonyi și cu el și alții, cari n'au sau nu voiesc să aibă credință în afirmațiunile noastre, documentate cu fapte nu încețază a-și ridica glasul lor de acuză cu orice ocazie.

În ședința de ieri ex-ministrul de justiție încearcă să ne murdărească pe noi cu mocișla în care s'a tăvălit însuși în decursul întregii sale cariere politice.

Vorbind despre amestecul Austriacilor în afacerile interne ale Ungariei nu se rușinează să creeze un nou act de acuză, prin care susține, că moțiunea citită în parlamentul austriac, care intervine în favorul naționalităților din Ungaria, este rezultatul complotului unor agitatori ca Hlinka, Juriga, și alți apostoli ambulanti.

A avut toată dreptatea părintele Lucaciu când în fața acestei sfruntate minciuni a căutat prin întreruperi agere să decline din parte-ne comploturile, ce ni-se aruncă în față, fără nici o resemnare și cu o patentă nerușinare.

Dar culmea inconștienței d-lui Polonyi nu este aci.

În vorbirea sa de ieri a avut un moment de o complectă aberațiune, când cere, ca deputații noștri naționaliști, să-și ridice glasul împotriva amestecului Austriei.

Cum? Când noi luptăm aci tocmai pentru a dobândi drepturile notate în moțiunea din Reichsrath, pentru punerea în vigoare a legii de naționalități din 1868, și noi înși-ne să ne opunem unei cerințe umanitare, unei drepte judecări a vecinilor și aliaților noștri, cari și ei au același interes în bună starea statului ungar, ca și noi popoarele din Ungaria?

Este aceasta o concepție sănătoasă? Noi afirmăm cu toată siguranța, că nu și interpretul ei n'a rumegat-o, înainte de a-i da răsunset!

Patriotismul nostru nu poate fi pătat cu astfel de provocări lipsite de orice judecată. Dar atunci se vede, că majoritatea nu înțelege sensul cuvântului patriotism. Pentru că dacă l'ar înțelege, atunci ar vedea că toți mamelucii coaliției, cari fac paradă de patriotismul lor înfocat, prin acete lor lucrează tocmai împotriva unei înaintări a statului și-i împiedică dezvoltarea.

Aceasta nu-i adevăratul patriotism, aceasta este o fanfaronadă patriotică.

Ungaria și declarațiile lui Beck.

Moțiunea deputatului din Reichsrath, Schillinger i-a scos din sărite pe patrioții Camerei ungare. Eri, în cuțoare, nu se mai vorbia decât despre «amestecul neiertat» al deputaților austriaci în chestiunile interne ale Ungariei.

Bătrânul Szappanos voia să adreseze guvernului încă în ședința de ieri o interpelație urgentă, dar i s'a trimis vorba să n'o facă, căci guvernul va ști să răspundă și fără a fi interelat. Mai târziu a mers la Wekerle și o delegație de 15 deputați, cari au cerut dela guvern să le dea satisfacție pentru vătămarea suveranității națiunii maghiare. Wekerle le-a declarat, că a avut o conversație telefonică cu baronul Beck, care i-a promis, că va răspunde în Reichsrathul austriac. El va răspunde în Camera ungară.

Răspunsul lui Wekerle l'am dat în raportul nostru parlamentar de ieri, azi dăm

Declarația lui Beck.

În cursul ședinței de ieri a Reichsrathului, după primirea transacțiunii, ministrul președinte baronul Beck a făcut declarațiile următoare:

«În ședința dela 12 Decembrie a Reichsrathului eu m'am declarat hotărât în favorul principiului neamestecului reciproc în afacerile interne ale celor două state a monarhiei. Reichsrathul în ședința sa de ieri a primit o moțiune, care se referă la legea naționalităților din Ungaria. Consecvent cu declarațiile mele de mai nainte, trebuie să-mi exprim părerea, că moțiunea de ieri constituie un amestec în chestiile interne ale Ungariei, un amestec, care nu e în concordanță cu dreptul ei de suveranitate. Precum noi cerem, ca acest drept al nostru să fie respectat, tot așa trebuie să respectăm și noi acest drept al altora. Declar, prin urmare, că guvernul nu e în poziția de-a putea împlini îndrumarea ce i s'a dat, deoarece chestiunea aceasta zace înafară de sfera noastră de competență.

Imi iau voia a ruga în același timp Reichsrathul, ca pe viitor să se feriască de-a se amesteca în afacerile ungare și să nu piardă dinaintea ochilor principiile diplomatice, dacă nu vreau să dea naștere la complicațiuni neplăcute».

Majoritatea împotriva lui Beck.

Deputatul Choc protestează împotriva declarațiilor ministrului-președinte, care își permite să dojeniască chiar o hotărâre a Reichsrathului. (Aplauze). Un astfel de procedeu nu se poate admite, căci jignește sentimentele Camerei. Choc, în numele său și al deputatului Schillinger propune Reichsrathului, ca în ședința viitoare să se intre în discuția declarațiilor făcute de Beck.

Propunerea deputatului Choc e primită cu 221 de voturi față cu 154, — după-ce a șters din propunere cuvintele «în ședința viitoare».

Pe lângă guvern au votat numai polonii, germanii liberali și fracțiunea clericală a creștin-socialilor.

— Cine v'a dat arme?

— N'am avut!

— Și ați învins?

— Am ars o sută și treizeci și două de curți nemeșesti.

— Numai Horea v'a fost căpitan?

— Și alți doi. Cloșca și Crișan. Horia ni-a fost însă împăratul.

— Împăratul? Acesta era doară Iosif al II-lea în Viena.

— Iosif era împăratul nemțesc, Horia era cel românesc!»

Uimit de siguranța cu care vorbia țărânul moșneag, Iancu tăcu o vreme, apoi își duse mâna la cap și întrebă gânditor: «Ei, și? Resultatul răscoalei?»

— După ce am omorât mulți nobili, aceștia ni-au cerut armistițiu. În vremea armistițiului s'au strâns și ei, s'au înarmat și-au năvălit asupra noastră cari erau împrăștiați. Apoi au chemat într'ajutor miliția care până acum nu se mișcase. Noi ne-am retras în păduri și ne-am îngrădit acolo. Era însă iarnă. N'am putut ținea pept multă vreme. Căpitanii au fugit în munți.

— Și mai departe?

— Multă vreme nu primi nici un răspuns.

În fine, moșneagul îi răspunde cu glas stins:

«Horea și Cloșca au fost prinși, aruncați în închisoare, judecați, frânți în roată și tăiați în bucăți. Bucățile trupului au fost trase în țepe și puse spre vedere în fiecare comună în care bântuise răscoala. Pe urmă au mai fost frânți în roată și spânzurați și alții mulți. Atâtea trupuri zăceau pe vremea aceea la margine de drum, încât de putoare se sălbătăceau și caii».

Cu fața întoarsă spre ceriu, cu mâinile încrucișate după cap ca se poată respira mai ușor și mai lung, Iancu asuclta în tăcere. În sfârșit se trezi.

«Voi ați luptat pentru drepturile voastre. Noi nici nu mai știm că avem drepturi. Voi ați învățat să muriți, noi mințim!»

Greața îi înecă glasul. Mâinile îi căzură de după cap. Agitat, se preumblă din sus în jos, pe marginea prăpastiei.

«Și dacă împăratul a fost cu voi, de ce a dat voie ca țărânii și căpitanii lor să fie prinși și omoriți?»

— Poruncile împărătești erau îndreptate către nobili și autorități. Aceia însă nu le-au împlinit! — răspunde Damaschin.

(Sfârșitul va urma).

Lueger și partidul creștin-social au votat împotriva guvernului. În culoare, Lueger a și criticat în termeni aspri procedeele lui Beck.

«Ministrul-președinte, în loc să se mulțumească, că i-am votat transacțiunea, ne ține lecții. Dacă ar fi făcut numai declarația, că guvernul nu poate executa îndrumarea ce i s'a dat, ni-am fi împăcat; dar să ne dea lecții, — asta n'o suferim».

Din munții apuseni.

— Despărțământul Abrud-Câmpeni al Asociațiunii. —

Decembrie 1907.

Singura instituțiune românească, ce ar trebui să ne închege într'un chip mai desăvârșit, pe noi muntenii resfirați peste tot ținutul munților, este Asociațiunea, prin despărțământul său Abrud-Câmpeni.

Și nu-i vorba: a lucrat acest despărțământ și până aci, și roadele lui se văd, când resfoești analele asociațiunii și citești sumele încurse an de an la cassa Asociațiunii, încolo puțin s'ar mai putea spune despre roadele aduse.

Mai anii trecuți, sub conducerea vechiului comitet, s'au înființat 3 agenturi, dintre cari 2 abia se mai știe dacă trăiesc sau ba! Cauzele?! .....

Indată la compunere se pot remarca uales nou comitet și se sperează, că acest comitet va desvolta o activitate mai intensivă, mai cu interes, mai rodnică chiar în interesul scopului înalt, măreț, frumos și atât de dorit al Asociațiunii.

Acest comitet s'a și compus în ședința ținută la 16 Dec. a. c., în chipul următor:

Director: Romul F. C.; vicepreședinte: Simion Stoica; secretar-control: Demetru Goia; cassar: Iosif Gombos; membrii aleși: Dr. Morcan, Ioan Agârbiceanu și Ioan Simu.

Indată la compunere să pot remarca unele hotărâri de un interes bine priceput. Anume: s'a luat hotărârea, ca să se înființeze agenturi nouă în Câmpeni, Zlatna, Ofenbaia, Bistra și Lupșa, știindu-se, că agenturile sunt arterele dătătoare de viață ale Asociațiunii; s'a hotărât ținerea de prelegeri populare etc., etc., tot lucruri bune și frumoase.

Am dori și vrem să vedem cu ochii împlinirea nădejilor ce le legăm de activitatea și capabilitatea de lucru a noului comitet. Dar în fața acestor nădejdi frumoase se ridică totuși unele temeri, cari te pun pe gânduri.

Inainte de toate e de remarcat puținul interes al membrilor față de chiar însăși ședințele comitetului; apoi faptul că în comitet e ales preotul Dimitriu Goia.

Și iață de ce.

Inainte de asta cu câtăva vreme vedeam cu drag cu cât zel și dragoste muncește acest preot în mijlocul poporului din Sohodol.

În celea din urmă însă motive — re-ai putea numi chiar josnice — l'au îndemnat ca în mijlocul acelei comune fruntașe din munții apuseni să impoarte un jidan, încvartirându-l în casele proprii și făcându-l crâșmarul propriu.

Faptul acesta a disgustat mult, foarte mult, poporul din Sohodol și pe toată suflarea românească; și a dat anză la nenumărate corespondențe publicate cu deosebire în «Tribuna» din Arad învinuindu-l grav pe preotul Goia. În fața acestor învinuiri preotul Goia a fost incapabil de apărare, precum incapabil e de scuse cel prins asupra furtului. Ba ce e mai mult, în corespondențele respective, să spunea cu mult dispreț și hulă: «și acest preot e secretarul despărțământului Abrud-Câmpeni al Asociațiunii».

Iar astăzi când toate acestea se știu, când

toate acestea is fapte cunoscute, el, preotul Goia, are cutezanța a rămânea în acel comitet, care se angajează pentru o frumoasă muncă culturală și materială a poporului românesc, iar membrii despărțământului Abrud-Câmpeni al Asociațiunii, închid ochii, îl aleg și trec la ordinea zilei.

De ce?! .....

Correspondent.

BULETIN PARLAMENTAR

Ședința dela 18 Decembrie.

Azi încă s'a vorbit destul de hotărârea parlamentului vienez. Mai mult însă s'a vorbit de obstrucția Croaților, care decurge liniștit. Guvernul nu știe cum să sfarme obstrucția, de oarece președintele Justh vrea cu ori-ce preț să conducă ședințele. Singurul mijloc ar fi plecarea lui Justh, căci atunci conducerea ședințelor ar lua-o absolutiștii Návay și Rakovszky.

Azi a vorbit un Croat la regulamentul Camerii în limba croată. Justh a permis.

Ședința se deschide la orele 10 de președintele Justh. Deputați sunt puțini. Miniștrii nu se văd de loc. Dintre naționaliști: Lucaciu, Oncu, Vlad, Popovici.

Mai întâi se verifică procesul verbal al ședinții trecute.

Ministrul justiției Günther face cunoscut Camerii, că a înaintat un nou proiect de lege, care e mai mult modificarea § 25 din legea din 1883 referitoare la uzură. Crede, că astfel uzura va putea fi stărpită.

Deputații prezenți au aplaudat. Desigur mulți dintre ei sunt în ghiarele uzurarilor, și cu ocazia asta instinctiv s'au dat expresie simțămintelor. S'a făcut puțin haz pe tema asta.

S'a trecut apoi la alegerea delegației.

După-ce s'a isprăvit alegerea, a vorbit Lorcovici (croat), care s'a motivat propunerea înaintată, în înțelesul căreia cere amânarea ședințelor dietei ungare.

MAGDICI (croat) vorbește la regulamentul Camerii, cerând comisiei de imunitate să facă cunoscut Camerii cazul lui Supilo și Popovici Dušan. E de remarcat, că Justh a permis vorbire la regulamentul și în limba croată.

PREȘEDINTELE îl roagă pe dl deputat să aștepte până va decide comisia de imunitate.

Cvota.

FOLDES BÉLA explică cazul comisiei cvotei discutat eri de Polónyi. E des întrerupt de disidenții: Farkasházy și Nagy Gy.

La cvotă vorbesc apoi Croații: Mazurani și Lorcovici. Cel din urmă a înaintat la sfârșit și un proiect de hotărâre. Vorbirile au fost sfârșite în aplauzele Croaților. Ședința se suspendă pe 10 minute.

După pauză.

MODRUȘAN vorbește până la 3 și jumătate, când se trece la interpelații. Totdeodată s'a făcut cunoscut camerii că Földes B. nu a primit alegerea în delegație Camera ia la cunoștință.

Președintele Justh stabilește ordinea zilei de mâne. Szappanos înaintează o propunere, anume, ca mâne să se intercaleze în ordinea de zi și alegerea comisiei care va studia chestia băncii și apoi va raporta pe larg camerii.

APPONYI vorbește în contra.

FARKASHÁZY pent u. Atacă pe președintele Justh.

BATTYÁNYI e contra.

SZAPPANOS vorbește pe larg de banca națională.

WEKERLE e contra propunerii lui Szappanos.

Se primește ordinea de zi stabilită de Justh, deci modificarea lui Szappanos e căzut.

Interpelații.

ROICI (croat).

NAGY GYÖRGY a interpelat în chestia dării ce o plătesc Săcui popilor. A vorbit, ca întotdeauna aprins și cu gesturi frumoase. A spus și fapte drepte, așa d. e. în ce privește emigrarea. A spus, că mai bine ar trebui guvernul să se intereseze de chestia asta, de sărăcia ce e în țară, iar nu cum să voteze cvota mai repede.

APPONYI îl liniștește și-i promite, că va face și în chestia asta, ceea-ce trebuie și ce să cere.

Nagy și camera iau răspunsul la cunoștință.

Ședința viitoare mâne la 10.

Cronica externă.

Un proces de înaltă trada e la Petersburg.

Din capitala imperiului rusesc vine știrea, că în procesul pentru înaltă tradare intentat contra alor 49 social-democrați, între cari 37 foști deputați în Dumă, 15 acuzați au fost osândiți la 14 ani muncă silnică și 12 au fost pedepsiți așa, că 4 ani de zile nu le este permis să-și schimbe domiciliul. 11 au fost achitați.

Anarchie în Persia.

Cât de grăbită a fost izbucnirea sentimentului de bucurie prețutendeni, unde a ajuns vestea marelui eveniment, că țarul Rusiei, mai în urmă șahul Persiei s'a dat pe calea reformelor, rupând cu trecutul medieval, atât de rușinos și de nepotrivit cu duhul vremii, — se dovedise în urmă după ce «reformele» au fost puse în practică. Atât țarul, cât și șahul acordase popoarelor lor înainte cu vreo 3, adică 1 an un fel de constituțiune, care numai după nume era constituțiune, de fapt însă avea un colorit prea muscălesc, prea asiatic. O constituțiune, din care nu democratismul, ci duhul absolutismului transpiră, nu se poate numi constituțiune în sens modern. S'a dovedit aceasta în Rusia și mai în urmă în Persia. S'a argumentat cu aceea, că deocamdată acest simulacru de constituțiune ajunge fiind o constituțiune adevărată primejdioasă în mâinile unei populații secolii de arândul robite și apăsată. Un astfel de popor, se zicea, nu știe ce este libertatea, ce sunt libertățile civile și personale, nu știe, pentru că nu poate ști, ce sunt datorințele și drepturile cetățenești într'o țară constituțională. Este adevărată argumentația aceasta, cel puțin în teorie; căci în realitate vedem contrarul, reclamând atât poporul rusesc, cât și cel persan toate libertățile, toate drepturile, toate datorințele civile și individuale dintr'un stat constituțional modern. Va se zică aceste popoare sunt conștiente de destoinicia și forța lor intelectuală, se simțesc destul de mature pentru a se ști guvernarea ele singure și fără să fie purtate ca orbul de gard de bunăvoința paternă ori caprițul tiranic al unui singur stăpân. Evident, că argumentațiunea de mai sus nu poate fi privită de cât de un paliu sărăcăcios parte pentru a ascunde adevărața intențiune a absolutismului în cădere: speranța restabilirii domniei de mai nainte, parte pentru a acoperi dinaința ochilor lumii durerea și lacrimile de crocodil ale auto-crației pentru pierderea — fie și de jumătate — a eghemoniei.

Cum-că acesta este adevărul, dovada

situația gravă atât din Rusia, cât și din Persia.

Ambele popoare reclamă drepturi, nu umbră de drepturi; cere o constituție cum se cade, nu pe jumătate democratică, pe jumătate absolutistă. Iată pentru ce în ambele țări parlamentul nu poate funcționa cum ar trebui și cum s'ar cere dela o instituție democratică.

Constatând răul, tot-odată am indicat și modul de sanare. Panacea, pentru a scoate țara din halul în care a fost adusă de criza parlamentară nu poate fi alta de cât introducerea reformei constituției moderne. Până nu se va face acest lucru, neliniștea, desordinele, cu un cuvânt starea anarhică nici în Rusia, nici în Persia nu va înceta.

Desordinele din Persia cari au izbucnit deodată cu introducerea vieții «constituționale» în țară, nu vor să mai contenească. Faimile mai recente, cari sosesc din Teheran, arată situația ca extraordinar de gravă. Cu ocaziunea ultimelor desordini, despre cari am pomenit la timpul său, au fost uciși mai mulți inși. Din cauza aceasta spiritele s'au înverșunat și mai mult, așa că guvernul s'a văzut nevoit să acorde celor cari pierduseră vre-o rudenie, o sumă oarecare de despăgubire. Revoluții însă nu se îndestulau cu atâta, ci pretindeau energetic executarea celor, cari au ucis cetățeni nevinovați fără nici un motiv.

Cererea aceasta a malcontenților a fost sprijinită și în parlament, de fracțiunea democratică. Tot fracțiunea aceasta a cerut Șahului să exileze pe fostul ministru de externe Saad El Daule și pe comandantul de gardă.

Șahul a promis, în urma căreia guvernul a dimisionat.

Din prilejul acesta o mulțime enormă manifesta în fața parlamentului, cerând executarea fără întârziere a celor vinovați pentru măcel. Fiind teamă de desordini, bazarile au fost închise. Printre soldații din garda palatului și cazaci s'au distribuit cartușe.

Mare agitație a produs în parlament vestea că ministrul-președinte, cel de interne și guvernatorul din Șiras a fost arestați. În urma asta parlamentul a decis să ceară lămuriri dela șah în privința asta, și să nu părăsească sala de ședințe, până ce Șahul nu va da răspuns.

Presă engleză despre șoviniști.

Cu discursul lui Széll, care a ținut să-i aducă elogiul contelui Eszterházy, fiindcă a luat apărarea Ungariei împotriva «calomniatorilor anonimi», — s'au ocupat în articol de fond cele mai de frunte ziare engleze, reducând la valoarea lor reală frazele fostului ministru-președinte.

În numărul din urmă al revistei «Spectator» răspunde acum și Scotus Viator la articolul lui Eszterházy. Nu invocă argumente nouă, ci punct de punct răstoarnă afirmațiile greșite și datele falsificate ale nobilului conte, apoi încheie:

«Nu cred, că atacurile contelui Eszterházy îndreptate împotriva lui Björnson vor slăbi recunoștința generală pentru acest bărbat, care a luat apărarea slovacilor. Pentru că dacă Björnson, adevărat poet, a ascultat glasul inimii mai mult decât glasul cuminenței, chiar și în cazul acesta datele citate dovedesc, că Björnson a fost mai aproape de adevăr, decât contele Eszterházy, ale cărui afirmații tendențioase nu pot seduce decât pe cei cari nu cunosc chestia. Eu voi înșira aici numai gravaminele mai însemnate ale slovacilor, gravamine, cari în același timp sunt și gravaminele celorlalte naționalități.

1. Limba slovacă e excomunicată din toate școlile medii, din universități și seminarii și de obicei, e excomunicată și din școlile populare.

2. Limba slovacă n'are drepturi înaintea tribunalelor — deși legile garantează «tuturor naționalităților drepturi egale».

3. Literatura slovacă în general e prigonită, din simplul motiv, că autorii au sentimente slovacești, iar cei ce-și pierd aceste sentimente, nu mai scriu slovacește.

4. Presa slovacească e prigonită în mod neuman.

5. Nu li se respectă dreptul de asociere și întrunire.

6. Preoți lor, atât cei catolici, cât și cei protestanți, sunt suspendați din oficiu pentru sentimentele lor politice.

7. Legea electorală nedreaptă și corupția administrativă fără pereche fac aproape cu neputință ca slovacii să ajungă în parlament. Dreptul cuvântului, al alegerii libere, al acțiunilor e disconsiderat. Deputații sunt huiduiți și scoși, sau aruncați în închisori pentru acțiunile lor politice.

În Ungaria — cuvintele aceste le-a zis în vara trecută un membru al guvernului — numai maghiarul e domn! Ceilalți au să tacă.

Orice comentariu e de prisos.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

— *Din cauza sfintei sărbători de mâne, numărul viitor al ziarului nostru va apare numai Vineri seara la orele obicinuite.*

— **Nou ziar românesc în Budapesta.** „Partidul moderat“, al „împăciuirii“ sau cum să-i mai zicem, al „arviștilor“ politici a hotărât să editeze în Budapesta un ziar românesc, care deocamdată va apare numai odată sau de două ori pe săptămână și va face politica politicianului care a furnizat săptămânile din urmă articolele de fond ziarului „Telegraful român“ din Sibiu.

Suntem curioși să vedem pendantul organului dela Sibiu.

— **Conferența poetului Goga.** Duminică la orele 5 p. m. poetul nostru Oct. Goga a ținut în sala festivă a Muzeului Asociației din Sibiu o conferință vorbind despre „influența poezilor români asupra țaranului. Conferența aceasta a fost ascultată cu mult interes de publicul, care s'a grăbit să guste sfaturile și sentințele frumoase ale talentatului nostru poet.

— **Noi „agitatori“ slovaci.** Fi-rește, și aceștia au fost prinși în apropierea Cernovei, în cătunul L u c i c h i. Sânt numai doi, — șefii, dar cu siguranță puteau aresta comuna întreagă. Căci, mă rog, toți oamenii trec pe uliță, fiecare are de povestit o vorbă cu vecinul său, cu cumătrul său, prin urmare agită. Iar jandarmii — primpretorele s'a îngrijit ca să fie în permanență zece împănați în satul acela, — deci jandarmii îi leagă și îi trimit la oraș, drept dovadă a vigilenței și a patriotismului. Causa? Că nu vreau să meargă bieții oameni la slujba unui renegat, care a prefăcut casa lui Dzeu în... mai bine să nu mintuim fraza.

O, Messiar și tu Sișca, răbdați cu răbdare de mucenici aceste începuturi ale curățirii neamului vostru!

— **Mania duelului.** Chestia comitelui su-prem din comitatul Nyitra a umplut ziarele destul de lung timp, — ba și partidul popular, care vrea să-și pună acolo omul său, era să pățească multe boboroațe pentru ea. Acum a intrat afacerea într'un nou stadiu, de sigur cel mai — bun. Fratele actualului comite și deputatul Bela Rakovski vor încruși spada. Condițiile sunt foarte grele.

Și vor mai fi alte chestiuni — Doamne, e așa de mare lumea și sunt atâtea lucruri păcătoase în ea, — cari să ceară sânge. Doar atât, că nu se poate sta de vorbă cu oricine!...

— **Congres socialdemocrat român în Arad.** În zilele de 5 și 6 Ianuarie n. 1908 social-democrații români vor ținea în Arad al treilea congres social-democrat cu următorul program: 1. Raport asupra mișcării. 2. Lupta pentru votul universal. 3. Organizația economică și politică. 4. Presa (foile) mișcării noastre. 5. Alegerea comitetului conducător. 6. Expulzările din România. 7. Propuneri.

Congresul acesta promite a fi foarte interesant, mai ales, că și-au anunțat venirea și d-nii Dr. Racovschi (medic expulsat din România) și dl Grigorovici, deputat român social-democrat în Reichsrathul austriac.

— **Almanachul Societății „Petru Maior“,** costă în loc de 4 cor., numai 1 cor., plus 20 bani poșta. Potrivit dar de Crăciun.

— **„Cantorul bisericesc“** opul învățătorului George Bujigan, din Deliblat — săptămâna asta se expediază de aici din Budapesta, tuturor abonaților, cari sunt rugați a le răscumpăra dela poștă.

Exemplare se mai pot comanda la autor, cu prețurile următoare: broșat 10 cor. legat în pânză frumos aurit 12 cor., jumătate piele 14 cor. lux 16 cor.

Cel mai potrivit dar de Crăciun.

— **Sărmanii Poloni.** O știre din Berlin spune, că asociația școlară polonă, care a fost pedepsită de guvernator cu peste 3000 coroane, și-a încetat activitatea. Urmarea e, că s'au închis 1600 de școli polone. Asociația și-a depus fondurile în străinătate.

— **Anarhiști arestați.** În Köln au fost arestați eri 6 anarhiști internaționali cari răspândiau o broșură: „Necazurile soldaților“, prin care ațâtau soldații la nesupunere. Cel mai primejdios dintre acești anarhiști arestați e un măsar din Viena cu numele Holzmann.

— **Dilapidare uriașă la banca imperială a Rusiei.** Din Petersburg se telegrafiază că la banca imperială a Rusiei s'a descoperit o dilapidare uriașă. Suma nu s'a putut constata cu exactitate, dar e mai mare de 1 milion de ruble.

— **Impotriva absințului.** La adresa guvernului din Svițera au sosit mai multe petiții în care se cere aducerea unei legi prin care se interzice fabricarea și consumul absințului pe întreg teritoriul republicei. Cantonul Waadt a și adus o hotărâre în înțelesul acesta, petițiile urmăresc acum scopul ca și celelalte cantoane să aducă hotărâri de natura aceasta.

— **Moartea reginei Carola.** Regina văduvă a Saxoniei Carola a încetat din viață.

Corpul decedatei regine a fost expus în villa sa și a fost transportat la 17 Decembrie la biserica curții; înmormântarea are loc astăzi Mercuri. Curtea a luat un doliu pentru zece săptămâni.

ROMANUL „LUPTEI“.

SEMNULE CELOR PATRU

de CONAN DOYLE. (19)

— Urmare —

— Un câne, nu?

— Da, un câne de-o rasă specială și cu simțul mirosului foarte dezvoltat. Mie-mi convine mai mult sprijinul lui Toby, decât sprijinul întregului aparat polițienesc din Londra.

— Bine, îl aduc. Acum e ora 1. Dacă birjarul va mâna bine, voi putea fi aici la orele 3.

În vremea aceasta — încheiă Holmes — voi sta de vorbă cu doamna Bernstone și cu servitorul din India, care cum îmi spune Tadeu — doarme aici alături. Voi putea studia în același timp și sistemul marelui Iones, ascultând micile lui ironii. Da, da, ștuntem obișnuți ca lumea să ia în zeflema tot ce nu înțelege....».

VII.

Am urcat cu domnișoara Morstan în trăsură în care venise poliția. O găsisem veselă, stând de vorbă cu doamna Bernstone; câtă vreme era cineva în jurul ei mai neajutorată decât ea însăși, se simțea îndatorată s'o mângâie. Acum, însă, în trăsură, izbucni în lacrimi, — aventura îi exhaustase toate puterile. Mai târziu mi-a spus, că eu i-am părut în noaptea aceea rece și răspingător. Despre lupta ce ferbea în mine nici nu visa. Miș și iubire mă cuprindeau în același timp; simțiam, că ani îndelungați de înțelniri obișnuite, zilnice, nu mi-ar fi putut descoperi caracterul ei nobil în așa măsură, în care mi l-a descoperit ziua aceasta. Nici o vorbă de dragoste n'a fost, însă rostită de mine. Era nervoasă și fără ajutor, agitată și aproape eșită din fire. Să-i vorbesc de dragoste într'un astfel de moment, ar fi însemnat să abuzez de starea ei. Și mai rău — era bogată. Dacă presupunerile și cercetările lui Holmes se adevăreau, — ea era milionară. Ar fi fost lucru cinstit dacă un medic pensionat ar fi profitat în favorul său de o intimitate incidentală? Nu ar vedea în mine un simplu aventurier? Nu mă puteam împrieteni cu gândurile aceste. — Comoara Agra apăsa asupra mea ca o piatră de moară.

Erau orele două, când am sosit la d-na Forrester. Servitorii se retrăseseră de mult, numai d-na Forrester mai era sculată. — Afacerea aceasta o enervase și pe ea în așa măsură, încât nu se putu liniști până nu se întoarse domnișoara Morstan. Când am intrat în casă, ea o îmbrățișă pe domnișoara Morstan cu dragoste de mamă. Mă rugă și pe mine să intru și să-i povestesc aventura noastră. Am rugat-o să mă scuze, promițându-i că voi veni altă zi, apoi am plecat.

Cu cât mai mult mă gândeam la afacerea noastră, cu atât mi-se părea mai tristă și încurcată. În vreme ce trăsura mă ducea înspre locuința lui Sherman, îmi reîmprespetau toate momentele urei. Problema originală era deslegată. Moartea căpitanului Morstan, trimiterea mărgăritarelor, anunțul din ziare, scrisoarea, — toate aceste erau descurcate; în schimb, însă, aborda-se o taină și mai grozavă. Comoara indică, planul misterios găsit în portofelul lui Morstan, scena la moartea majorului Scholto, descoperirea comorii urmată numai decât de moartea descoperitorului, urmele ciudate descoperite de Holmes, — ce însemnau toate aceste?

(Va urma.)

Economie.

Fluctuațiunea în prețurile cerealelor.

În piețele Monarchiei noastre nu se poate constata o scădere simțitoare în nivelul prețurilor.

Tendința spre scădere ar fi o urmare firească a împrejurărilor situației favorabile agricole, precum și a conjuncturilor din prețurile de cereale.

Timpul prielnic dezvoltării semănăturilor, ofertele numeroase ale Argentinei, obținute din recolta escelentă, n'au influențat în mod simțitor formarea prețurilor de cereale din Monarchia noastră. Situația în comerțul de cereale evident, că e anormală.

Seceta din toamnă a fost cauza principală a urcării prețurilor, acum îmbunătățindu-se în urma ploilor abandonate — starea semănăturilor de toamnă, trebuia se urmeze o cădere simțitoare a prețurilor.

Cu toate acestea «haussistii» se susțin în suprafață prețurile nu cad, realizările în târgul pe termen de cereale din Budapesta sunt minimale.

Producții par a sprigini tendințele speculanților «a la hausse», fac oferte cu totul neînsemnate.

Morile sunt față de ofertele efective, rezervate, pe deoparte sunt ocupate cu alcătuirea bilanțelor și inventarea cantităților în magazinate, pe de altă parte sperează, că în urma creșterii apelor, navigațiunea se va desvolta întru atât, încât cerealele încărcate în năile din diferite stațiuni, vor fi transportate și oferite în piețe.

Direcțiile căilor ferate încă se nuzesc a satisface cerințelor de transport, astfel e nădejde de o circulație mai intensivă în târgul de cereale.

Prețurile secărei au depășit deja de mult nivelul prețurilor din ultimele decenii, tendința e și acum fermă, prețurile nu tind însă spre o nouă urcare.

Producția mătasei în anul '907. În cursul anului curent s'a produs în Ungaria 1,407.155 kilograme gogoși de mătase pentru cari s'a plătit 2,874.032 coroane. Fiecare cultivator de vermi de mătase a câștigat în cifră medie 35 coroane.

Dela începutul cultivării vermilor de mătase și până azi s'a produs în total 27 mil. 433.000 kilograme gogoși, pentru cari s'a plătit 50,557.000 coroane.

Aceste cifre vădesc în destul de lămurit însemnătatea socială a cultivei vermilor de mătase.

În deosebi populațiunea rurală să se îndeletnicească cu tot dinadinsul cu cultivarea vermilor de mătase, deoarece astfel ajung la bani în preajma secerișului când lipsa de bani e mai simțitoare.

Bursa de efecte. Tendința generală a fost azi liniștită speculația indispusă. Valorile oferite spre vânzare n'au fost numeroase, astfel perderile de cursuri n'au fost prea mari. Circulația a fost restrânsă. Rentele și valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac vinde	629.—
„ „ ung.	749.—
„ băncii de escompt	474.—
„ soc. căilor fer. aust. ung.	667.50
Renta ung. de aur 4 proc.	111.20
„ „ coroane 4	93.10
„ austr. de aur 4	114.75
„ „ coroane 4	97.—
Scrisuri fonciare „Albina“	101.—
Napoleon d'or (20 franci aur)	19.24
mărci germane, aur	23.60
Galbeni austriaci și ungurești	11.43
Billete germane 100 mărci	118.—
„ franceze 100 franci	96.20
„ italiene 100 lire	96.20
„ române 100 lei	94.15
Robla rusești de hârtie	2.53

Lipsa de nutreț în Ungaria nordică. În ținuturile Ungariei de Nord de un lung șir de ani încoace n'a fost lipsă de nutreț. În anul acesta însă agricultorii pe lângă neajunsurile izvorite din recolta slabă, mai

au a se lupta și cu lipsa de nutreț, care de vine din ce în ce mai simțitoare.

În aceste ținuturi în cursul ultimilor ani, agricultorii s'au îndeletnicit cu prăsirea unei rase mai alese de vite.

Acum din cauza lipsei de nutreț agricultorii se văd siliți a vinde vitele frumoase.

Pentru a împedeca aceasta ministrul ungar de agricultură a încunoscintat organele administrative, că va plăti 20 la sută din prețul nutrețului cumpărat de micii agricultori. Ajutorul de stat e bine venit agricultorilor lipsiți din aceste ținuturi.

Prețurile cerealelor. Tendința generală în târgul efectiv de cereale a fost liniștită. Grâul și-a menținut prețurile, secara, ovăsul și cucuruzul s'a efitnit cu puțin.

Circulația a fost minimală.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 4000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 sgr. greutate) s'au plătit 26 cor. 40 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 24 cor. 95 fileri de maja metrică (100 kgr.)

Tendința generală în târgul pe termen de cereale a fost liniștită. Conform buletinului oficial au notat:

Grâu pro Aprilie 1908: 13.19, 13.22—13.14, pro Octomvrie 1908: 11.05, 11.12—11.05.

Secară pro April 1908: 12.24, 12.18—12.12 pro Octomvrie 1908: 9.04, 10.01—9.93.

Ovăs pro Aprilie 1908: 8.55, 8.53—8.51.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.37, 7.40—7.33 coroane de 50 kgr.

Prețurile cerealelor în orașele din provincie. Asociația regnicolară a agricultorilor ungari a dat la sfârșitul săptămânei trecute publicității prețurile cerealelor în orașele din provincie. Din acestea însemnăm următoarele: Prețurile sunt socotite de maja metrică (= 100 kgr.) în coroane și fileri.

maja metrică (= 100 kgr.)

	Grâu	Secară	Orz	Ovăz	Cucuruz
Arad	24.60	22.20	14.60	14.40	13.—
Aradul-Nou	24.40	22.20	14.60	14.40	13.60
Becicherecul-M.	22.50	19.—	13.—	13.50	12.60
Bichiș-Ciaba	24.40	—	14.40	—	14.40
Debrețin	24.—	22.40	14.40	16.50	13.50
Panciova	21.—	—	13.—	14.20	12.80
Oradea-Mare	24.—	21.60	14.—	15.—	12.40
Sân-Miclăuș.-M.	24.—	21.—	13.60	14.—	12.60
Sătmar	24.40	22.60	13.80	15.40	14.00
Sibiu	23.—	19.—	13.50	13.60	13.—
Verșeți.	23.—	21.—	14.80	14.80	12.20
Timișoara	23.—	21.50	14.90	15.—	12.70

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 52—56 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 34—38, Senteș — Seghedin —, Zenta —, Titel 48—50 Timișoara —, Becicherecul-Mare 54—56 fileri.

În aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. netr. (100 kgr.)	frum.	26 cor.	40 fileri
„ „ „ „ „	mijl.	25 „	75 „
„ „ „ „ „	slab	24 „	95 „
Secară, „ „ „	dela	23.60 —	24.10
Orz, „ „ „	„	15.70 —	16.10
Cucuruz „ „ „	„	14.65 —	14.85
Ovăz „ „ „	„	16.45 —	17.30
Rapiță „ „ „	„	34.50 —	36.—

II.

Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	145 cor.	—	148 cor.
Slănină . . . „	109 „	—	114 „
Cartofi . . . „	4.10 „	—	5.30 „

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)	(Prima calitate ungară.)
Bătrâni . . . — — —	filieri kilogramul.
Tineri . . . 126—128	„ „

Redactor responsabil:

GEORGE PLEȘOIANU.

„Octoih Bogat“

ediția II-a

CU LITERE LATINE

de

George Cătană

învățător

cuprinzând întreaga rânduială a Vecerniei, Utreniei și Liturghiei, împreună cu glasurile, podobile, sfetilele învierii, polileul, pripelele și psalmii aleși, catavasiile, troparele, condacele, irmoasele, și pricesnele tuturor sărbătorilor precum și tipicul catavasiilor de peste tot anul.

Mai departe conține cântări de morți și un adaus bogat de rugăciuni trebuincioase fiecărui creștin, — întocmite pe sama bisericilor și a tuturor cântăreților mici și mari.

Se estinde pe **312** pagini, format mare, cu un tipar frumos și curat și pe o hârtie bună și fină.

Prețurile:

Legat simplu	2	Cor. 40 fil.
„ in pânză cu cruce aurită	3	„ —
„ jumătate în piele cu cruce de aur	4	„ —
„ întreg în piele căptușită, aurit foarte frumos și la margini, în cutie elegantă	7	„ —

La comanda să se adauge plus 20 fil. pentru porto.
Pentru trimiterea recomandată 45. fil.

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

„Dar de Crăciun!“

TABLOUL DEPUTAȚILOR NAȚIONALISTI

Fot grafiile foarte bine reușite ale celor 25 deputați din clubul parlamentar al naționalităților.

Mărimea tabloului 32×42.

Prețul 1 cor.

Prețul 1 cor.

Pentru pachetare și trimiterea cu poșta recomandată plus 60 fil.

Tabloul se poate comanda încadrat în ramă frumoasă. Lățimea ramei 10 cm. Prețul cu porto cu tot **5 cor. 92 fil.**

Ramă foarte frumoasă pentru ori care salon cu 4 cor. mai mult.

Un tablou admirabil în ramă foarte frumoasă care reprezintă pe

Un minunat tablou care reprezintă

Mihai Viteazul

Vinerea Mare

mărimea 42X52 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 5 cor., plus 92 fil. porto.

mărimea 50X65 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 6 cor., plus 92 fil. porto.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

Dela administrația „Poporul Român“
Budapesta, VII., István-út nr. 11

se poate comanda:

„Cantorul Bisericesc“

cea mai bună carte pentru cântăreții noștri, preoți și învățători.

Intocmită de **GEORGE BUJIGAN**, învățător.

**Cel mai potrivit dar
de Crăciun bisericilor.**

Cartea se estinde pe **420** pagini mari și este aprobată din partea forurilor bisericesti competente.

Prețul broșat 10 cor., legat în pânză 12 cor., legat în jum. piele 14 cor., legat în lux 16 cor. Porto poștal 82 fil.

Exemplarele se compactează aici în Budapesta la cea dintâiu legătorie de cărți și execuția lor este o adevărată artă în măestria compactoriei.

Cine vrea să ajungă cât mai îngrabă în posesiunea cărții, numai de aici să o comande.

Dar de Crăciun pentru copii

Biblioteca copiilor, volum cu povești, foarte luxos ilustrate.

Au apărut până acum:		De toate pentru copilașii noștri, ilustrat, cartonat	
Robinson Crusoe	Lei 1.50		Lei 3.—
Fetița cu bonetul roșiu	„ 1.50	Robinson după Foë, bogat ilustrat, traducere de R. Rosetti, cartonat	„ 3.—
Basme alese	„ 1.50	Idem fără ilustrație, cartonat	„ 1.50
Din lumea copiilor	„ 1.50	Din Una mie și una nopți cartonat	„ 3.—
Jucăriile lui Titi și ale Mimi	„ 1.50	Copiii la țară, o poveste veselă. Un volum mare, foarte bogat ilustrat (nou), cartonat	„ 3.—
Bunădimineața lui Moș Ajun	„ 1.50	Florini Al.: Povești populare, cartonat	„ 2.—
Animalele domestice, cu ilustrațiuni și versuri, foile gros cartonate indestructibile	„ 2.—	Iosif Sf.: A fost odată, cartonat	„ 1.50
ABC, învățăm să citim (nou)	„ 1.50	Smara: Corbul cu pene de aur, povești, ilustrat, cartonat	„ 2.50
Învăță să socotești, dacă vrei să nu greșești. Carte cu ilustrațiuni instructive de calcul, cartonat	„ 2.50	Speranția Th.: Pentru toți copiii, frumos ilustrat, cartonat	„ 2.50
Povestea celor doi sbârliți, cartonat	„ 1.50		
A fost odată...! Povești alese. Un volum mare cu ilustrații (nou), cartonat	„ 2.50		

Biblioteca copiilor (ediția „Luceafărului“ Sibiu):

Volumul I.	Cor. 1.60
„ II.	„ 1.60
„ III.	„ 2.—

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Un candidat de avocat cu praxă

află numai decât aplicație în cancelaria subscrisului.

Dr George Rocsin,
advocat,
Nagyvárad, Tisza Kálmán-tér.

1-3

Pentru țăsătoare!

Spete

cu dinți de oțel și de aramă,

cu mult mai trainice și mai potrivite decât cele cu dinți de lemn, în diferite lungimi, pe lângă prețuri moderate, se află în deposit la

Constantin Onciu neguțător
în Torontál-Ozora.

Cereți prețuri curente și deslușiri amănunțite!

Mijlocitorilor acord rabaturi convenite.

Comercianți!

Cari voesc să servească cumpărătorilor cu un calendar frumos, bun și ieftin, ceară în comisiune,

CALENDARUL

„POPORULUI ROMÂN“

Jela Administrația „Poporul Român“ Budapest, VII., István-ut 11.

Prețul 40 fileri.

Se estinde pe 208 pagini cu 100 chipuri

Comercianții primesc 25% rabat.

O colecție:

10 cărți ilustrate

de CRĂCIUN, modele mai nouă, foarte frumoase, numai

1 coroană 20 fileri.

Zece ilustrate de ANUL

NOU tot cu acest preț.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Patent Nr. 86967

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindcă și înviorază pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiuturi de ureche bătăe de inimă, sgârcluri de inimă, astma, auzul greu sgârcliri de somac, lipsa poștei de mâncare, răceală plămâni și picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereglată a sângelui și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — n cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate esamina aceste atestate. Acel picient, care în decurs de 45 zile nu se va vindece saertrimite banii. Unde ori-oe încercare s'a constat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtși în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolosit pe când aparatul meu e în generă cunoscut și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morhuri cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituțiune foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest.

V/25 Strada Vadász 34 colțul.

Cumpărați Calendarul Poporului Român pe 1908.

Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. Se estinde pe 13 coale de tipar, 208 pagini.

Cuprinsul Călendarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni cu roșu. După fiecare lună o pagină curată pentru însemnări. Regentele anului. Luna. Intunecimi. Zile de repăus. 29 Februarie. Semnele cronologice. Zile schimbătoare peste an. Posturile. Deslegarea posturilor. Anotimpurile. 2. Tabela cametelor. 3. Domnitorii din Europa cu 29 chipuri. Țările și numărul locuitorilor și cu capitala fiecărei țări. 4. Consulatele din Budapesta. 5. Poșta: I. Scrisori; II. Mandate poștale; III. Pachete; IV. Telegramme. 6. Călătoria cu trenul: a) persoane; b) pachete. 7. Timbre și taxe pe tot felul de rugări, sentințe, contracte, petiții, etc. 8. Despre procese: Un articol în 10 capitole, foarte interesant și folositor pentru oameni dela sate. — Partea literară: 9. Norocul celor trei fete. 10. Câți jidani sunt pe lume? 11. Blăstămul soției (poezie). 12. Isus și paserile. 13. Blăstămul de mamă (poezie). 14. Obiceiuri rele. 15. Vrăjitoarea. 16. Cucul și domnișorul. 17. Români. 18. La botez (poezie). 19. De când sunt judecătorii? 20. Telegrafia. 21. Trai la stână. 22. Ciudățeni la animale. 23. Scrisoarea orbilor. 24. Purecele. 25. Graba strică treaba. 26. Analfabetii. 28. Emigrarea. 29. Răscala țărănească. 20. Jocarii Sfântului Ilie. 31. Lupta pentru drepturile noastre. 32. Ră-

vașul anului cu toate întâmplările mai însemnate din lume. 36. Ce e românesc în Budapesta? 35. Razele Röntgen. 36. Baia de cărbuni. 37. Sfaturi economice. 38. Glume presărate în tot textul Calendarului și anunțuri.

Dintre ilustrații amintim: Casa deputaților (Reichsrath) din Viena. — Deputații români din parlamentul austriac. — Dr. Vasile Lucaciu. — Vichentie Babeșiu. — Deputații țărani din parlamentul austriac. — Casele fundațiunii Gozsdu din Budapesta. — Capela gr.-or. română din Budapesta. — Conducătorii comunității bisericesti gr.-or. rom. din Budapesta. — Redactorii ziarului „Lupta“ și „Poporul Român“. — Reuniunea meseriașilor români din Budapesta. — Personalul tipografiei „Poporul Român“. — Sala de zetărie a tipogr. „Poporul Român“. — Departamentul mașinelor de tipar a tipogr. „Poporul Român“. — Boboteaza în București. — Biserica țărului Alexandru II din St.-Petersburg. — „Vatra luminoasă“ din București. — Palatul regal din Buda. — Sala mică de dans. — Odaia de durmit a regelui și alte multe chipuri

100 la număr.

Invălițoarea Calendarului și de astă dată se prezintă în formă de tot modernă, tipărită în 3 colori.

Un exemplar costă 40 fileri, iar porto postal 10 fileri. Cei ce comandă cel puțin 15 exemplare, primesc 15 procente rabat, adică 15 exemplare costă 5 cor. 10 fil., 25 exemplare costă 8 cor. 50 fil., 50 exempl. costă 17 cor. și așa mai departe. Dela 15 exempl. în sus plătim noi și portpostal. Cei ce comandă mai puțin de 15 exempl., plătesc 10 fileri pentru fiecare exempl. Comercianții primesc 25 procente.

Comandele să se adreseze la

„Poporul Român“ Budapest, VII., István-ut 11.

A apărut Diletantul Român

Indigitări și sfaturi cum să jucăm teatru

scrise în uzul societăților de diletanți, al reuniunilor de cântări cari dau reprezentațiuni teatrale, precum și al tuturor amatorilor jocului scenic

de
Iosif Velcean
invățător în Reșița.

CUPRINSUL.

1. Ce este teatrul?
2. Alegerea pieselor teatrale.
3. Regizarea pieselor teatrale.
4. Inspectiunea pieselor.
5. Suflorul.
6. Decopierea rolurilor.
7. Memorizarea.
8. Repetițiile.
9. Arta interpretării.
10. Bunul simț pe scenă.
11. Mișcarea și gesturile pe scenă.
12. Mimică și gesturi.
13. Fardarea.
14. Deghizarea.
15. Aplicarea barbei și a mustațelor.
16. Costumarea.
17. Reprezențațiunea.
18. Recensiunile teatrale.
19. Regulament de conduită.
20. Dispozițiuni contra focului.
21. Descrierea scenei.

Apendice.

Cartea cuprinde **144** pag. Mărimea 8° mic.

Cartea e indest ată cu **56** chipuri.

Prețul broșat 1 cor. Legat în pânză cor. 1.60.
Portoul poștal 10 fil.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.